

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Romanisztika Program

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Romanisztika Kutatócsoport

RODOSZ

Első egyetemközi
Romanisztikai Doktorandusz Konferencia

Programfüzet

2009. szeptember 24.

PPKE BTK
Piliscsaba-Klotildliget, Egyetem u. 1.

Megjelent az ELTE BTK HÖK Kulturális és Sportbizottságának támogatásával.

Program**9h20: MEGNYITÓ (Quaestura tanácsterem)****XIV-XVII. századi irodalom
(Quaestura tanácsterem)****Elnök: Falvay Dávid**

9h30 – 9h45: Papp Eszter (ELTE):
*A Trecento kisebb költői az Aragóniai
versgyűjteményben*

9h45 – 10h00: Babics Zsófia (PPKE):
*Róma városalapító nagyjainak különös ábrázolása
Boccaccio Genealogia deorum gentilium c.
művében*

10h00 – 10h15: Mussó Zsófia (ELTE):
*Toinette: józan szolgáló vagy Scapin nőalakban? A
Képzelt beteg szolgálójurájának elemzése*

10h15 – 10h45: VITA

**Elméleti nyelvészet
(Ambrosianum 233)****Elnök: Giampaolo Salvi**

9h30 – 9h45: Puskás Nóra (ELTE):
*Mondatszegmentálási kísérlet a spanyolban
disztribúciós módszerrel*

9h45 – 10h00: Grosz Anna Anikó (PPKE):
*Wh-mozgatás az olasz és az angol nyelvben: néhány
különbség és azok lehetséges magyarázatai*

10h00 – 10h15: Holló Zsuzsanna (ELTE):
*A francia múlt idejű participium alak: ige vagy
melléknév?*

10h15 – 10h45: VITA

10h45 – 11h15: KÁVÉSZÜNET**XVII-XVIII. századi irodalom
(Quaestura tanácsterem)****Elnök: Ádám Anikó**

11h15 – 11h30: Végh Dániel (ELTE):
A Don Quijote irodalomelméletei

11h30 – 11h45: Papp Gábor (ELTE):
Crébillon fils mesés világa

11h45 – 12h00: Váradi Márta (SZTE):
*Francia emlékiratírás a XVIII. században: a nem
nemesi születésű emlékiratírók*

12h00 – 12h30: VITA

**Szövegnyelvészet
(Ambrosianum 233)****Elnök: Bors Edit**

11h15 – 11h30: Bánki Ágnes (DE):
Pár(-)beszéddek Marie de France elbeszéléseiben

11h30 – 11h45: Sóvári Judit (DE):
*Jelentéviszonyok a szövegben – a francia politikai
diskurzus értelem szerkezetei*

11h45 – 12h00: Koós Eszter (ELTE):
*A francia batározások helyzete a XVI.
században*

12h00 – 12h30: VITA

12h30 – 14h00: EBÉDSZÜNET**XX. századi irodalom
(Anselmianum 210)****Elnök: Martonyi Éva**

14h00 – 14h15: Szalai Zsuzsanna (ELTE):
Az irodalmi műbe zárt idő örök körforgása

14h15 – 14h30: Stanilewicz Grazyna (PPKE):
L'enfant magique face à la Nature

14h30 – 15h00: VITA

**Színház és opera
(Anselmianum 210)****Elnök: Fried Ilona**

15h00 – 15h15: Somogyi Tamás (ELTE):
A XVII. századi színházi díszlet és gépezetek

15h15 – 15h30: Haraszti Enikő (ELTE):
Puccini Magyarországon

15h30 – 15h45: Kertész Mónika (ELTE):
*Nemzeti trauma és színház a XX. század
második felének Olaszországában*

15h45 – 16h00: Szokács Kinga (ELTE):
*Színház és másság. A vollterrai Compagnia della
Fortezza börtönszínházról*

16h00 – 16h30: VITA

**Leíró nyelvészet
(Ambrosianum 233)****Elnök: Kiss Sándor**

14h00 – 14h15: Huszthy Alma (PPKE):
Latin szintaxis – neolatin szintaxis

14h15 – 14h30: Konja-Szabó Anita (ELTE):
*A dél-olaszországi görög és olasz dialektusok nyelvi
kölsönhatásai, különös tekintettel az infinitívusra*

14h30 – 14h45: Menaker Angelika (ELTE):
*Az ex- és az in- igei prefixum funkciói a mai
spanyolban*

14h45 – 15h00: Tóth Gabriella (ZsKF):
Szóalkotási tendenciák a modern olasz nyelvben

15h00 – 15h30: VITA

**A II. világháború a történelemben és az
irodalomban
(Ambrosianum 233)****Elnök: Domokos György**

15h30 – 15h45: Bene Krisztián (PTE):
*Francia fegyveres kollaboráció a II. világháborúban.
Franciák a fegyveres SS-ben 1943-45.*

15h45 – 16h00: Juhász Balázs (ELTE):
*A fasizmus történelemszemlélete Roberto Forges
Davanzati II balilla Vittorio című könyvében*

16h00 – 16h30: VITA

16h40: ZÁRÁS (Anselmianum 210)

Absztraktok

XIV-XVII. századi irodalom

Papp Eszter: *A Trecento kisebb költői az Aragóniai versgyűjteményben. Az Aragóniai versgyűjtemény és a Petrarca utáni költészet a Quattrocento második fele költészetének függvényében*

1. Az Aragóniai versgyűjtemény kritikai-irodalmi, tartalmi-tematikus vizsgálata: (i) a versgyűjtemény (Raccolta) modern aspektusa: Poliziano és Lorenzo választási kritériumai: a gyűjteményben jelen levő és az abból hiányzó költők. A jelen levő költők megítélésének – hogyan és miért? – vizsgálata; (ii) milyen képet kívánt adni Lorenzo a Raccolta-ról? 2. A vizsgálat tárgyát képező költők – Francesco Petrarca halálától számítva – a következők: Franco Sacchetti, Niccolò Cieco – a költő „masszív” jelenlétének elemzése a gyűjteményben. A híres, Leon Battista Alberti által, 1441-ben rendezett *Certame Coronario*, költői verseny költői: Michele di Nofri del Gogante, Benedetto di Michele Accolti, Mariotto d'Arrigo Davanzati, Francesco d'Altobianco degli Alberti, Antonio degli Agli, (Antonio e Matteo di Meglio – nincsenek jelen a Raccolta-ban saját költeményeikkel, de az első Certamen-en felléptek mások verseit szavalva), Simone Serdini da Siena, detto il Saviozzo – sienai költő: a kortárs, nem firenzei költők jelenléte a Raccolta-ban, Cino Rinuccini – az Aragóniai gyűjtemény felfedeztetje, a két Buonaccorso da Montemagno, főleg a Fiala (il Giovane), Leonardo Bruni. 3. A vizsgálat tárgyát *nem* képező költők: Fazio degli Uberti (1305-1367), Sennuccio Benucci (1275-1349) – Petrarca barátja és kortársa, Franceschino degli Albizzi senior (1262-1340). 4. A Raccolta költeményeinek kronológiailag *visszafelé* haladó sorrendje, ennek vizsgálata: miért ebben a sorrendben helyezték el a költőket és műveiket? – pl.: Leonardo Bruni után korábbi, (Due-Trecento-beli) költők következnek: Pier delle Vigne, Lapo Salterelli, Lapo Gianni, Bonagiunta Orbicciani da Lucca, Giacomo da Lentini. 5. A „*megített út*” sorrendiség a versgyűjteményben: a költemények csúcspont-szerű *indítása* Dante-val – a Raccolta *végén* Lorenzo saját költeményei – ennek jelentősége.

Babics Zsófia: *Róma városalapító nagyjainak különös ábrázolása Boccaccio Genealogia deorum gentilium c. művében*

Boccaccio *Genealogia deorum gentilium* című tizenöt könyvből álló mitológiai enciklopédiájának egyes történeteivel kapcsolatban korábban (szakdolgozatom, és a részben ez alapján született két cikk) megállapítottam, hogy Boccaccio korából és valószínűleg keresztnév mivoltából fakadóan igen sajátos módon viszonyul az antik mitológiához: egyrészt ösztönösen tiszteli az antik szerzőket, leginkább a költőket, másrészt a mitológiai történetek tárgyalásánál sokszor inkább a későókorai, vagy egyenesen keresztény források adta változatokat, illetve allegorikus magyarázatokat fogadja el a klasszikus szerzők leírásával szemben. Igen szembevethető volt ez azoknál a történeteknél, amelyek az *Aeneis* hőseit tárgyalták. Tekintély szempontjából még Vergilius sem kivétel (annak ellenére, hogy a Boccaccio által annyira tisztelt Dante kísérelte). Ez jól látszott Dido, Creusa, Laocoon, illetve magának Aeneas alakjának leírásánál: alapvetően minden esetben megkérdőjelezték az *Aeneis* velük kapcsolatos eseményei. Részben Aeneas kapcsán néztem meg Romulus és Remus történetét, és a történetek összehasonlításánál kiderült, hogy a rómaiak ősatya és Róma alapítója és első királya furcsamód hasonlóképpen végzi be életét Boccaccio szerint: Aeneas megeszik a halak egy folyóban, Romulust pedig az atyák megölik, és hulláját a mocsárba dobják. Előadásom célja elsősorban ennek a kérdéskörnek a leírása, illetve ezzel kapcsolatos kutatásaim ismertetése lenne. Aeneas és Romulus története a *Genealogiában*, majd az általam

eddig vizsgált források (Vergilius, Livius, Ovidius, majd ezek után a De viris illustribus-típusú művek: Plutarkhos, Petrarca, illetve maga Boccaccio) leírásainak ismertetése. Ez utóbbiakban Romulus, illetve a Dido története kapcsán Aeneas alakjának leírása, (ezekben a művekben ugyanis Aeneas külön fejezetben nem szerepel). Ezen kívül, bár szorosan a problémához nem tartozik, Dido alakjának megjelenése a fentebbi forrásokban, mivel Boccaccio három művében is külön fejezetet szentel neki. (*Genealogia deorum*, *De casibus virorum illustrium*, *De mulieribus claris*) Ez utóbbi valószínűleg nem ad választ a római ősatyák csúfos halálára, de a három fejezet összehasonlítása biztosan érdekes adalékokkal járul hozzá az eddigi kérdésekhez, illetve vet fel újakat. Hogy az előadás végkicsngése más lesz-e, mint amit az elején már leszögeztem, (vagyis Boccaccio különös viszonyulása az antik mitológiához és annak forrásainak elfogadásához), vagy akár választ tudok-e adni Romulus és Aeneas oly méltatlan halálára, ezt nem tudom. De ha ezt nem is, reményeim szerint legalább sikerül előadásomban Boccaccio tizenöt könyvből álló mitológiai enciklopédiáját, és a *Dekameron* írójának egy merőben más arcát bemutatnom.

Mussó Zsófia: *Toinette: józan szolgáló vagy Scapin nőalakban? A Képzelt beteg szolgálójának elemzése*

Tanulmányunkban Molière *Képzelt betegének* Toinette-jét vettük górcső alá. Felvetődik a kérdés, hogy miért is érdemel ez a figura ekkora figyelmet. A válasz a molière-i szolgálók kategorizálásában rejlik, ami szolgálónk esetében nem annyira evidens, mint amennyire első látásra tűnik. Besorolható-e Toinette a józan szolgálók kategóriájába? Kétség kívül. Úgy tekinthetünk rá, mint a polgári családok tökéletes szolgálójára, akit józan paraszti észjárással, szellemességgel, és jókedvvel tűzdelte bölcsességgel áldottak meg. Ha azonban a színdarab felépítését vizsgáljuk, többet látunk egy bölcs szolgálónál, aki hűségesen szembeszáll mindazokkal, akik belülről, vagy kívülről a családi béke lerombolásán dolgoznak. Olyan eszközöket használ, amelyek távol állnak az efféle józanságtól. Mindenáron nevetségessé akarja tenni urát: párnákat vág a fejéhez, orvosnak öltözik, hogy átverje, és azonos rangúként helyezkedik vele szembe. Mindezek a *ravaszkis szolgálók* típusának vonásai, különös tekintettel arra, hogy Toinette hozzájuk hasonlóan igazi rendezőként, a cselekmény motorjaként szerepel a darabban. A vígjáték általa létezik, hiszen nélküle az egész darab elvesztené komikus jellegét. A két legfontosabb és legszembeötlőbb összetevő, melyeket az imént bemutatunk, tetette fel velünk a kérdést: Vajon Toinette józan szolgáló, vagy egy nőalakba bújt Scapin-e? Ezek a felvetések készítették minket annak a hipotézisnek a felállítására is, miszerint Toinette – Molière utolsóként kreált szolgálójaként – már egy összetettebb, eredetibb, kevésbé tipizálható figura, mint a szerző korábbi szolgálószerepeinek nagy része. Toinette szerepét semmiképp nem tekinthetjük főszerepnek, hiszen azt a címszereplő képzelt beteg, Argan kapta. Azonban a szolgáló irányítja a darab minden szálát és a komikus helyzeteket is ő provokálja. Míg a képzelt beteg csak passzív elszennvedője a cselekménynek, addig Toinette aktív részese annak. Cselekvőkészségével, jelenlétével és irányításával túllépi a főszereplő szerepét. A szerző szövegíró és célkitűzéseinek megvalósítója lesz: a darab cselekményének középpontjába állítva belülről hajtja végre mindazt, amit a szerző létrehozni szeretne. Munkássága során Molière sokféle technikát használt és különféle hagyományokat követett. Toinette szerepében mindezeket fellelhetjük, de már nem egyesével, önmaguként jelennek meg. Nem tudjuk megtalálni külön-külön a ravaszkis szolgálót, a józan szolgálót, a színésznői karakter hatását, vagy a *commedia dell'arte* egyik *zannóját*. Még ha több típus jegyeiből is áll össze alakja, összességében mindezek az összetevők egy egységes keret egészét alkotnak. Molière, a *nagy utángy*, élete végén megalkotta azt a figurát, amit úgy nevezhetünk: a *molière-i szolgáló*. Előadásunk célja, hogy ennek a komplex figurának az összetevőit bemutassa, és együttthatásukat elemezze.

XVII-XVIII. századi irodalom**Végh Dániel:** *A Don Quijote irodalomelméletei*

Cervantes *Don Quijoté*ének előszavában olvashatjuk a következő, előadásom ötletéül és vezérfonalául szolgáló megjegyzést: „e mű csupán a lovagregények ostorozása; melyekről Arisztotelész sohasem emlékezett meg, Szent Baziliusz egy szót se szólt, Cicero pedig mit se tudott” (Miguel de Cervantes Saavedra: *Don Quijote*, fordította Benyhe János, Európa, 2002, I/24). Amennyiben elfogadjuk Cervantes előszóban megjelölt szándékát, megkísérelhetjük a *Don Quijoté* irodalomkritikának, esztétikának, mégpedig a XVI-XVII. században reneszánszukat élő antik poétikákat kommentáló regényelméletnek olvasni. A szöveget így a cinquecento antikvitásból származó poétikai elveinek alkalmazására való (olykor radikális) törekvés és a modern prózapoétika kialakulása tükrében, esztétikai diszkurzusba helyezve értelmezhetjük. A poétikai elvek egyrészt a fikatív szereplők szájába adott fejtegetésekben és narrátori kiszólásokban, másrészt a szövegek megszerkesztettségében érhetők tetten. Cervantes központi szerepe a spanyol arisztoteliánus irodalomelméletben megkérdőjelezhetetlen: úgy művei, mint a szövegeiben felbukkanó irodalomelméleti reflexiók egyszerre kérdések s válaszok antik és modern, imitáció és invenció, klasszikus és új műfajok problémáira. Cervantes azonban sohasem fogalmazta meg álláspontját kristálytisztán, így művészeti korszakok, irodalmi iskolák és szellemtörténeti áramlatok közt elfoglalt pozícióját körülményes meghatározni. A téma legtekintélyesebb szakértője, Edward C. Riley a következőképp fogalmaz: „nem kétséges, hogy Cervantes jórészt elfogadta a XVI. század elméleti eredményeit. Mégis, nem egyszer érzékeltet vagy hangoztat velük homlokegyenest ellentétet, illetve őket gyökerestül felforgató nézeteket. Művében ilyenformán arisztotelészi és Arisztotelész-ellenes vélekedések férnek meg egymás mellett.” („Cervantes és az irodalomelmélet” In Csuday Csaba (szerk.). *Cervantes és a Don Quijote*, PPKE, Piliscsaba, 2005, 121.) Előadásomban ezt a kétarcú érvelést szeretném tág elméleti kontextusban elhelyezni, s a regényből vett példákkal illusztrálni.

Papp Gábor: *Crébillon fils mesés világa*

Az előadás során Crébillon fils munkásságának egy eddig talán kevésbé tárgyalt oldalát tervezem bemutatni: az inkább regényeiről ismert szerző rövidebb, elbeszélő műveiben fellelhető mesei elemek érdekes és egyben szórakoztató témát nyújtanak. Munkám során a következő műveket elemeztem: *Le Sylphe ou Songe de Madame de R*** écrit par elle-même à Madame de S****; *L'Écumoire ou Tanzaï et Néadarné, histoire japonaise*; *Le Sopha, conte moral*; *Ab, quel conte! Conte politique et astronomique*. Figyelembe véve, hogy sem a szerző, sem a művei nem ismertek széles körben hazánkban, fontosnak tartom röviden bemutatni Crébillon fils-t, kiemelve szerepét a kor francia irodalmi életében. Itt kell megemlítenünk az előadás során bemutatásra kerülő elbeszélői művekkel kapcsolatos műfaji problémákat is. Az előadás fő témájára térve számba vesszük a fent felsorolt művek közös mesei jellemzőit: mindennek előtt a keleti művészet hatásának megnyilvánulásait. Ezek után Crébillon fils írói technikájáról kell említést tennünk: az a szerzői lelemény, amellyel Crébillon fils műveit igyekszik meséinek történelmi mélységet adni, különleges kreativitásról és humorérzékről tesz tanúbizonyságot.

Váradai Márta: *Francia emlékiratírás a XVIII. században: a nem nemesi származású emlékiratírók*

A XVIII. század második felében felélénkült és egyre jobban terjedt az emlékirat-írás divatja. Korábban a művelt rétegek és a nemesemberek kiváltsága volt a műfaj, majd változásnak indult és kiterjedt egy megerősödött társadalmi rétegre, a tanult és polgárosodott kereskedőkre és iparosokra. Ezzel párhuzamosan a műfaj elvilágiasodott, elpolgárosodott, vagyis egyre közelebb került az egyéni sors viszontagságaihoz. Mme Campan és M. Cléry feljegyzései történelmi tanúságtételek, egy konkrét életút bemutatásán át. A téma megközelítésekor megkerülhetetlenek a műfaj elméleti kérdései. Jelenleg hatalmas elméleti szakirodalma van a tematikának, amelynek áttekintése rendkívül fontos és sokat segít a konkrét elemzésekben. Mit értünk emlékirat-íráson, mit takar valójában a műfaj? Alapvetően olyan elbeszéléstről van szó, amely a következő kérdés-sorozatra keres választ: *ki voltam? mire emlékszem? mit tartok érdemesnek leírni az utókor számára?* Amennyiben a szerző képes ezeket megválaszolni, képes megismerni önmagát, és az olvasó is megismeri az ő egyéniségét, amely elválaszthatatlan az emlékező történelmi korától. A kettő, az önmegismerés és a kor felidézése összefonódik, ami értékes történeti forrásokká teszi minden emlékező írásait. Ebben az összefüggésben merül fel a következő alapkérdés: ki a narrátor? Személy (*personne*) vagy karakter (*personnage*)? Amennyiben karakterként mutatkozik meg, egyéni vonásait és motivációit kifinomultabban ábrázolja. A domináns *en* aszerint ítéltető meg, hogy a narrátor ki szeretett volna lenni, kinek gondolta magát, és milyen képet szeretne magáról az utókorra hagyni. Mme Campan emlékiratában elsősorban egy karaktert (*personnage*) ismerhetünk meg. Stílusát a kritikusok (Campan, Madame, *Mémoires sur la vie de Marie-Antoinette, Reine de France et de Navarre, suivis de Souvenirs et Anecdotes historiques sur les règnes de Louis XIV, de Louis XV et de Louis XVI, Première femme de chambre de la Reine et depuis Surintendante de la Maison d'Ecouf*, Librairie de Firmin Didot Frères, Paris, 1849) már a romantika előfutárának tekintik, egyesek kifejezetten preromantikusként tekintik, hiszen elbeszélése már a XIX. századi romantika jegyeit hordozza magában úgy, hogy nyelvezete, szófordulatai még a XVIII. századra jellemzőek. Cléry sosem akart memoárt írni – XVIII. Lajos kérésének tett eleget azzal, hogy mint hiteles szemtanúja a királyi család fogvatartásának és börtöni életkörülményeinek, leírta azokat emlékirat formájában. Cléry rettenetes szerény természetét tükrözi az, hogy magáról, mint magán emberről alig-alig esik szó memoárjában. (Cléry szerénységére és abszolút hűségére vall sírfelirata a Schönbrunn melletti Hietzingben: „*Ci-gît le fidèle Cléry*”.) Mindvégig a király, XVI. Lajos és családja kerül előtérbe, míg Mme Campan egy teljes visszatekintést tesz. Campan memoárjában szó esik a társadalmi változásokról, politikai döntésekről, udvari intrikákról. Clérynél szó nincs erről. Ami a két memoárt összeköti az *intimitás*. A XVIII-XIX. századfordulón rengeteg memoár (történelmi memoárról beszélünk) íródott. Ennek egyértelmű oka a politikai-társadalmi viharos változás – minden nagy történelmi változásnál megnő az emlékiratok száma s nehéz kiszűrni közülük a hiteleseket. Született ugyan elemző/kutató irodalom memoár irodalomból, de korántsem olyan terjedelemben, mint más emlékiratból pl. Casanovából vagy Chateaubriand-ból. A nagyközönség számára teljesen ismeretlenek a *mémoires roturiers*-k, a nem-nemesi származású memorialisták visszaemlékezései – a felvilágosodás kutatói, számára sem egyértelműen ismertek, hiszen ezen írások nem sorolhatók a klasszikus irodalom közé, valamint több ilyen memoár nem is látott új kiadást az eredetin kívül (ilyen pl. *Les Mémoires de Rionffe*, amit utólagja 1847-ben adtak ki – első kiadása 1795-ös). A két tanulmányozott szerzőnek sem adták ki memoárjaikat közel száz éven át. Egyedül a Mercure de France kiadó foglalkozott azzal, hogy ismét megismertesse az olvasóközönséget ezen visszaemlékezésekkel.

XX. századi irodalom**Szalai Zsuzsanna:** *Az irodalmi műbe zárt idő örök körforgása*

Octavio Paz szerint a primitív népek időfelfogása ciklikus. Az élet örök körforgásban ismétli ugyanazokat az aktusokat, és mi emberek – a többi élőlényvel együtt – feltűnünk, eltűnünk és újjászületünk ebben a végtelen mozgásban. A nyelvi fejlődés egy bizonyos fokán túl azonban – az írásos rögzítés megszületésével – az ember másképpen kezdi el érzékelni az időt, lineárisan haladónak látja, és ezzel együtt saját életét menthetetlenül végesnek éli meg. Ám a művészet az a hely, ahol ez az egyenesen előre haladó idő felbomlik, más struktúrákat mutat, összekeveredik, kimerevedik, időtlenné válik, vagy akár szüntelenül forog körbe-körbe. E tanulmány azt vizsgálja, hogyan valósul meg az irodalomban, közelebből Julio Cortázar néhány novellájában a Paz által mitikusnak nevezett, ciklikus időfelfogás. Cortázar írásaiban az idő fogalmát problematizálja, ám ezt nem csak a művek tematikai szintjén teszi meg, hanem struktúrájukban is felvázol egy-egy időkonceptiót. Természetesen nem ő az egyetlen szerző a világirodalomban, akit élenként foglalkoztat az idő problémája, és aki a kronologikus rendtől eltérő időszervezeteket használ műveiben, éppen ezért érdemes megvizsgálni a kérdést, vajon miért elégedetlenek a szerzők a lineáris időérzékeléssel, milyen alternatívákat találnak, és miért találják vonzóknak éppen a körkörösen forgó idő lehetőségét. Az irodalom felől vizsgálódva azonban egy másik fontos kérdés is felmerül: hogyan jelenhet meg a végtelen, körben forgó idő lezárt, önálló egységet alkotó világban, amilyen egy irodalmi mű, és milyen technikák állnak egy író rendelkezésére, hogy ezt a lehetetlennek látszó feladatot megalósítsa: megmutassa a végesben a végtelent.

Stanilewicz Grazyna: *L'enfant magique face à la Nature*

Mais si tu m'apprivoises, nous aurons besoin l'un de l'autre. La complicité mystérieuse de l'enfant et de la nature est dans la littérature un phénomène assez étonnant. Nous avons d'une part un petit être sans défense, d'une autre, des forces naturelles, énormes, sauvages et dangereuses. Ce qui rapproche ces deux antités est la séparation de la logique, du bien fondé, du prévisible, du monde civilisé en un mot. Nous souhaiterions dans notre intervention développer ce problème et expliquer les raisons pour lesquelles des auteurs tels que Saint-Exupéry et Le Clézio choisissent le personnage de l'enfant magique pour léguer au public les plus grands principes de leur philosophie.

Színház és opera**Somogyi Tamás:** *A XVII. századi színházi díszlet és gépezetek*

A XVII. századi színház technikai vonatkozásait nem tanulmányozta komolyabban a francia irodalomtudomány, pedig ezek segíthetik a korabeli színművek értelmezését, egyes homályosabb szövegrészek pontosabb megértését, és egyes kevésbé ismert szerzőkre is felhívhatják a figyelmet. A díszlet és a gépezetek segítségével kézzelfoghatóbbá tehető a korabeli francia színház meglepő összetettsége és korát meghazudtoló modernsége. Az itáliai befolyás alapvető mivolta mellett ki kell emelnünk több olyan művész munkásságát is, akik látványos előadások bemutatóival írták be magukat a színháztörténetbe (Torelli, a Vigarani, az idősebb és ifjabb Buffequin). Az előadás azonban elsősorban

a színháztechnikára, világitásra és főképp a színpadgépezetre koncentrálni majd, amely nagy hatással lesz a *pièce à machines* műfajára. Részletesebb módon kerül majd sor a kortárs gyakorlat és a fontosabb elméletirők véleményének összevetésére is.

Haraszi Enikő: *Puccini Magyarországon*

Előadásomban szeretném bemutatni a korabeli kritikákon keresztül, hogyan fogadta a magyar közönség és a szakma Giacomo Puccini operáit. 1894-ben hallhatta először a *Manon Lescaut* a budapesti publikum. Az előadás nem aratott elsöprő sikert, ahogyan a *Tosca* sem 1903-ban, azonban az egyik napilap jóslata hamarosan beteljesedett: „Puccini lesz a legjelentősebb verista szerző”. A *Bohémélet* bemutatójára (1905) már kettős szereposztással készült a Dalszínház, s már ebből is következtethetünk, hogy hirtelen nagy népszerűsége tett szert a luccai zeneszerző. Ezután a Magyar Királyi Operaház az elsők között mutatta be a *Pillangókisasszonyt* (1906), a *Nyugat lányát* (1912), a *Triptichont* (1922). Bár a kritika nem fogadta mindig hatalmas lelkesedéssel, a közönség egyik kedvence Puccini lett. A zeneszerzőt nem csupán operáin keresztül ismerhette meg a magyar publikum: Puccini ötször is járt Magyarországon, darabjainak bemutatóit mindig figyelemmel kísérte, sőt, egyszer olyan kijelentésre ragadtatta magát, hogy számára a „magyar közönség véleménye fontos, sőt, mindennél fontosabb”. Éppen ezért feltétlenül fontosnak tartom, hogy Puccini magyarországi látogatásairól is szót ejtsek, melyekről örömmel s bőséggel cikkeztek a napilapok. Puccini egyik kedvenc szoprán énekesnője Szamosi Elza volt, akit a zeneszerző szárnyai alá vett, s eljuttatott New Yorkba is – előadásomban erre is feltétlenül szeretnék kitérni. A Puccini-ösbemutatók korántsem értek véget a század elején: tavaly láthattuk először a Magyar Állami Operaházban az *Edgárt*, Puccini egyik korai, keveset játszott remekét. Amennyiben időm engedi, ezen előadás kritikai fogadtatását is szeretném vizsgálat alá venni.

Kertész Mónika: *Nemzeti trauma és színház a XX. század második felének Olaszországában*

A pszichológia tudománya csak a XX. század második felében írta le behatóan a trauma fogalmát, illetve annak az egyén életére gyakorolt hatását és egyben azt is meghatározta, hogy a kezelés lényege minden esetben abban áll, hogy a traumát kiváltó eseményt fel kell dolgozni, vagyis beszélni kell róla. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy traumát nem csak egyén szenvedhet el, hanem bármilyen közösség, így akár egy nemzet is és a gyógy mód ebben az esetben sem különbözik az egyén traumák kezelésénél alkalmazott módszerektől: beszélni kell róluk, meg kell vitatni a történeteket, kérdéseket kell feltenni és meg kell kísérelni valamilyen választ adni rájuk. Amennyiben ez nem történik meg, annak súlyos következményei lehetnek a nemzet, vagyis a közösség későbbi életére nézve. Előadásomban azzal kívánok foglalkozni, hogy a XX. század második felében az olasz színházi élet, ezen belül pedig az ún. narratív színház képviselői miképpen kísérelnek meg az egész országot érintő traumatikus eseményeket színpadra vinni és segíteni feldolgozásukat, gondolkodásra és párbeszédre bírni közönségüket. Munkásságuk társadalmi hatása igen jelentős és egészen új módon látják a színház régi-új társadalmi szerepkörét, amely egyedülálló jellegéből (művészeti ágakat szintetizáló sokrétűségéből és a közönséggel kialakítható, közvetlen kapcsolatból) fakad és meghatározza a modern színház arculatát, valamint olyan szerepkörrel ruházza fel, amely segítséget nyújthat kisebb közösségeknek és nemzeteknek traumáik feldolgozásában.

Szokács Kinga: *Színház és másság. A volterrai Compagnia della Fortezza börtönszínházáról*

Előadásomban egy Olaszországban vezető, immár úttörőnek számító kezdeményezést mutatok be, a volterrai börtönszínházat. A másság fogalmának figyelembe vételével a színház megváltozott társadalmi szerepének vizsgálatával elemzem egy börtönben folyó színházi munka aspektusait. A 20. század

hatvanas-hetvenes éveiben a színház kikerül hagyományos, intézményi keretei közül, színházak létesülnek az utcán, iskolákban, köztereken, pincékben, kórházakban és börtönökben. Míg ekkor a szembehelyezkedés, a lázadás és a tagadás jellemezte a különféle újító törekvéseket a művészetekben, később a színház alkalmazkodni kezd a civil társadalmi élet szervezeteihez. A színház mint az önmegismerés, a laboratórium-forma mint a színész folyamatos fejlődésének helyszíne, a távol-keleti színházi hagyományok felfedezése, a színházi antropológia kutatásai következtében a színház és a társadalom hátrányos helyzetű tagjainak találkozásakor a színház és az élet közötti határok elmosódnak. A volterrai *Compagnia della Fortezza* 1988 óta működik, Armando Punzo vezetésével. Tizenkilenc előadást hoztak létre, amelyek közül több is számos díjat nyert, a legrangosabb olasz kísérleti színházi díjat, az Übü-díjat (Premio Ubu) többször is megkapták. A rendező nem politikai, társadalmi vagy ideológiai céllal kezdett hozzá a munkához. Grotowski azon gondolatából kiindulva, hogy a színésznek nem csak a testével kell dolgoznia, hanem nagyon mélyen kell ismernie saját magát is, Punzo legfontosabb célja kezdetül fogva az, hogy folyamatosan kockáztatnak tegye ki saját magát és a színészeit, hiszen csak a kockázat (kreativitás) segítségével képes olyan, nem a rutinra épülő színházi előadást létrehozni, ahol a normalitáshoz kötődő kulturális hagyományok, az ehhez kapcsolódó közhelyek és maga a börtön eszméje ellen harcolni tud.

Elméleti nyelvészet

Puskás Nóra: *Mondatszegmentálási kísérlet a spanyolban disztribúciós módszerrel*

Előadásomban azt kutatom, vajon az Amerikai Deskriptivista Iskola által kidolgozott disztribúciós eljárás alkalmas-e arra, hogy egy szegmentálatlan spanyol nyelvi anyagot szavakra tagoljunk segítségével, azaz szóhatárokat állapítsunk meg, feltételezve, hogy egy ismeretlen nyelvvel állunk szemben. A deskriptív iskola a XX. század első évtizedeitől bontakozik ki, amikor sok indián nyelv kihaltól van, legtöbbnek már alig akad beszélője, írásos anyag pedig egyáltalán nem áll rendelkezésre. A deskriptivisták felismerik, hogy ezen nyelvek leírásához nincs idő a hagyományos módszerre. Olyan algoritmust akartak kiépíteni, amellyel bármely idegen nyelv nyelvtana megbízhatóan lejegyezhető. Ebben a módszertanban nem volt eljárásuk arra, hogy hogyan tagolják a mondatokat szavakra. Ők a szóhatárokat már adottnak tekintették. Gyűjtés közben megengedett volt a szógyűjtés. Pedig a generatív grammatika szerint amit hallunk, azok mondatok, szavakkal önálló formájukban csak ritkán találkozunk, tehát a mondatból kell kiindulni. Ezért azt kutattam, hogy a deskriptivista iskola meg tudná-e oldani a saját módszereivel egy mondatokból álló nyelvi anyag szavakra bontását. Mivel a vizsgálat e szakaszában az adott nyelvnek egyedül a fonémakészlete volt meg, (ezt szintén disztribúciós módszerekkel állították fel) a szavak elhatárolásához csak fonológiai eszközöket használhatunk fel. A vizsgálat során az a kérdés is felmerül, vajon mennyire univerzális a fonológiai redundancia elve. Előadásomban egy spanyol mondatot próbálok szegmentálni az említett módszerrel. A munka során Mark Davies/NEH/Brigham Young University: Corpus del español, in: <http://www.corpusdelespanol.org/header.asp> korpuszt használtam, mely több mint 100.000.000 szóból áll. XIII-XXI. sz-i szövegekben, irodalmi, sajtó és beszélt nyelvi anyagokban egyaránt kerestem.

Grosz Anna Anikó: *Wh-mozgatás az olasz és az angol nyelvben: néhány különbség és azok lehetséges magyarázatai*

Előadásom témája olasz és angol, kérdőszó-mozgatást (wh-mozgatást) tartalmazó mondatok összehasonlító vizsgálata, melyhez a kormányzás és kötés teóriája szolgál elméleti keretként. Három, a két nyelv között megfigyelhető mondattani különbség leírásával foglalkozom, miközben igyekszem magyarázatot is adni az eltérésekre. Elsőként arra keresem a választ, hogy a többlépéses wh-mozgatást tartalmazó alanyi kérdő mondatok esetében az olasz nyelvben miért lehetséges a fonológiailag kitöltött mondatbevezető használata, miközben az angolban ez nem megengedett. Előadásom második részében azt vizsgálom, hogy az olasz nyelvben- az angollal ellentétben- miért nem jöhet létre ún. prepozíció-hátrahagyás, vagyis az a típusú kérdőszó-mozgatás, amelyben a mozgó wh-elem elszakad az előjárósztótól. A harmadik, általam vizsgált kérdéskör a vonatkozó mellékmondatok felszíni szerkezetében megjelenő fonológiailag kitöltetlen kategóriák problematikája: az angol nyelvben többféle mondat esetében lehet mind a wh-elem, mind az annak közvetlen szomszédságában álló mondatbevezető fonológiailag kitöltetlen, míg az olaszban ez mindig agrammatikalitáshoz vezet. Látni fogjuk, hogy mindhárom szintaktikai különbség visszavezethető egy-egy általánosabb, nyelvspecifikus tényezőre, melynek jelenléte bizonyítható az általam vizsgált különbségektől függetlenül is.

Holló Zsuzsanna: *A francia múlt idejű particípium alak: ige vagy melléknév?*

A tanulmány megmutatja, hogy a francia – melléknévként és igeként is funkcionáló – particípium alakok mely általános és kontextusfüggő okok alapján különböztethetők meg. Számot adunk és osztályozást hozunk létre azokról a szintaktikai és jelentéstani okokról, amelyek a particípium alakot a melléknév vagy ige szófajába sorolják. A számos példával illusztrált megfigyelt szempontok egyértelművé tehetik ennek eldöntését. A tanulmány alapja a Frantext közel 70 millió szavas irodalmi, a sztenderd nyelvet képviselő korpusza. A kiindulópont az igék telikus vagy atelikus aspektus szerinti csoportosítása, melyből az utóbbiba tartozó állapotot jelölő igéket kihagytuk, mivel ezek esetében nem szükséges különbséget tenni melléknév vagy ige között. A besorolást olyan általános szintaktikai funkciók határozzák meg, mint a diszlokált szerkezetben, alárendelt mondatban, névszói állítmányként illetve főnévi csoportban előforduló particípium alakok. Egyedi eseteket az igeidő, a particípiummal együtt előforduló határozószó fajtája, az alany szemantikája és az ige eltérő jelentései alapján különböztetünk meg. Az eredmény bármely, melléknév vagy ige vizsgálatát célul kitűző tanulmány támpontja lehet.

Szövegnyelvészet

Bánki Ágnes: *Pár(-)beszédetek Marie de France elbeszéléseiben*

A XII. századi költő, Marie de France verses elbeszéléseinek egyik közös témája a szerelem. A szövegek többsége a szerelem megszületésének témájával is foglalkozik; ez a téma egyrészt a szereplők vívódásait bemutató monológokban, másrészt a szereplők párbeszédében jelenik meg, amikor a főszereplő szerelmének viszonzását kéri választottjától. Előadásomban a szerelmesek párbeszédeit elemezve annak szeretnék utánajárni, hogy a szereplők érvei és ellenérvei összhangban vannak-e az udvari szerelem diskurzusával, illetve hogy ezek a dialógusok a szöveg szerkezetében milyen helyet foglalnak el, a történetek alakulását mennyiben vetítik előre.

Sóvári Judit: *Jelentésvizonyok a szövegben: elméleti megközelítések és empirikus vizsgálatok – a francia politikai diskurzus értelem szerkezetei*

Véleményünk kifejtésekor a konklúziókat érvekkel támasztjuk alá. Érvelésünkben szerepet kapnak a konnektorok, melyek hálózatot alkotnak a szövegben, segítenek minket gondolataink helyes kifejezésében, illetve segítik a mások általi megértést, értelmezést. Ezek mellett a szövegben az implicit tények is nagy szerepet töltenek be (konnektorok által nem kiemelve), melyek időnként alapos feltárás után válnak explicitté. A vizsgálendő korpuszt, a címben is megjelölt politikai diskurzus szövegei alkotják. Elsősorban parlamenti jegyzőkönyveket, szenátusi viták átiratait és kampánybeszédet értjük ez alatt, melyek a politikai szaknyelv írott nyelvi rétegét képezik, de nem mentesek időnként a beszélt nyelvi jegyeitől sem. Amikor a világban lévő dolgokat megismerjük, egy tartalmat kapcsolunk hozzájuk, ami valamilyen módon mindig jelen van a beszélőben. Egyrészt a jelenlét explicitiségének fokát vizsgáltuk, másrészt azt, hogy a konklúziót milyen ki nem mondott érvelések támasztják alá. Munkánk során fontosnak tartottuk, hogy elemezzük az empirikusan tanulmányozott konnektorok implicit jelentéshordozását, és hogyan felel meg ez a gyakorlatban feltárt szerepük a különböző pragmatikai iskolák konnektorokról alkotott elképzeléseinek. Vegyünk egy részletet Nicolas Sarkozy kampánybeszédeiből: „A nyitás jelöltje akarok lenni (...) A nyitás számomra a tagadás ellentéte, a meggyőződés erejének a kifejeződése, (...) Csak a gyengék nem nyitnak mások felé. Mivel ők gyengék, így félnek. Mi erősek vagyunk, az erős nyújt kezét, a gyenge nem.” Ducrot például a következő sémát javasolja az implicit felfejtéséhez: X, akkor Y. Tehát Z. Ducrot sémáját alkalmazva az idézet üzenete a következő: Mivel mi erősek vagyunk, így nem félünk nyitni mások felé.

Koós Eszter: *A francia határozószók helyzete a XVI. században*

Előadásom témája a francia határozószók helyzetének bemutatása XVI. századi szövegek alapján. Ebben a korban, az ófranciához képest, megnövekedett a beszélt nyelvi elemek és az ezeket bemutató szövegek száma is. A középfraancia korban a határozószók sok változáson estek át és ezeket a változásokat a szövegek jól példázzák. Az ófranciában már használták a *-ment* partikulát határozószók képzésére. Néhány korabeli szöveg jól mutatja, hogy a *ment* eredetileg önálló szó volt, a latin *mente*-ből származik, jelentése pedig 'valamilyen módon'. Sok határozószónak létezett egy szóvégi *-s*-szel használt alakja és ezek a formák még a XVIII. században is fennmaradtak. Valószínű, hogy csak írott, tudományos formák voltak és csak latin mintára használták így a szerzők. A tagadás kifejezésére az ófranciában elég volt egy *ne* tagadószó. A XVI. században terjed el egy másik szó használata is, ezzel a beszélő erőteljesebbé, dinamikusabbá tette mondanivalóját. A század végére a *ne ... pas* tagadószópár használata általános lesz. Montaigne az *Essais* 1595-s kiadását kiegészítette a *pas*-val ott, ahol a korábbiól hiányzott. A kor nyelvtanírói is felhívják a figyelmet a *pas* használatára. Előadásomban azt vizsgálom, hogy ezeket a középfraancia kora jellemző változásokat hogyan tükrözik az írott szövegek, főleg irodalmiak és azt, hogy a kor nyelvtanírói felismerik-e, illetve számot adnak-e ezekről a jelenségekről.

Leíró nyelvészet

Váginé Huszthy Alma: *Latin szintaxis – neolatin szintaxis (Összehasonlító szintaktikai elemzés egy későközépkori olasz evangéliumfordítás és a fordítást gazdagító, közvetlenül az ó-toszkán nyelvváltoztatban született glosszák szövege alapján.)*

A vizsgálat tárgya egy öt – úgynevezett - „rokon” kézirat (*Corsiniano 1830* (Róma - Biblioteca Corsiniana), *Laurentino Pal. 3* (Firenze - Biblioteca Medicea Laurenziana), *Senese I.V.4* (Siena - Biblioteca Comunale degli Intronati), *Ricardiano 1787* (Firenze - Biblioteca Riccardiana), *Perugino 1086* (Perugia - Biblioteca Comunale Augusta) által áthagyományozott későközépkori toszkán evangéliumfordítás, illetve a fordítás szövegét jelentős mértékben megnövelő lexikai- és magyarázó *glosszák*, amelyek spontaneitásuknak köszönhetően – feltételezhetően - hűen tükrözik azt a nyelvi közeget, amelyben a fordító élt és dolgozott. Ez a fajta fordítási módszer rendkívül közkedvelt volt a középkor folyamán, mindemellett a mai napig nehéz lenne egyértelműen meghatározni a közbeékelte magyarázatok közvetlen forrását: pontosan ez a bizonytalanság teszi nélkülözhetetlenné maga a fordítás és a kiegészítő szöveg szoros nyelvszemléti összehasonlító elemzését. Az előadás célja a következő feltételezés bizonyítása lenne példákon keresztül: a fordításba ékelte, közvetlenül a neolatin nyelvi rendszerben született *glosszák* szövege egy modernebb nyelvallapot tükröznek, miközben a latinból készített evangéliumfordítás szövege feltehetően több olyan nyelvtani (szintaktikai) jellegzetességet tartalmaz, amelyeket a latin szintaxisra – mint modellre - lehet visszavezetni. Amennyiben a példák nem támasztják alá a feltételezést, a *glosszák* latin eredete sem zárható ki teljesen. A vizsgálat a szintaxis három szintjén zajlik: az egyes szintigmák szintjén (pl. a birtokos jelző helye a nominális szintigmában), az egyszerű mondat elemeinek szintjén (pl. a *participium* egyeztetése a tárgyi bővítménnyel), végül pedig a mondat szerkezet szintjén (pl. névmási klitikumok helye a mondatban).

Konja-Szabó Anita: *A dél-olaszországi görög és olasz dialektusok nyelvi kölcsönhatásai, különös tekintettel az infinitívusra*

1. A dél-olaszországi görög dialektusok történetének ismertetése. 2. Ezen görög valamint a környező olasz dialektusok főbb közös mondattani jellemzőinek bemutatása. 3. A görög infinitívus elvesztése és ennek hatása a dél-olaszországi infinitívus használatra. 4. Példák bemutatása a dél-olasz infinitívus különbözői használatára.

Menaker Angelika: *Az ex- és az in- igei prefixum funkciói a mai spanyolban*

Előadásom témája a morfológia és a szemantika területéhez kapcsolódik. Egy olyan vizsgálat eredményét szeretném bemutatni, melyben arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen szerepet játszik az *ex-* és az *in-* prefixum a spanyol igék jelentésében. A fonetikai változások következtében a kl. lat. *EX-* a spanyolban *ex-* és *es-* alakban, a kl. lat. *IN-* pedig *in-*, *im-*, *en-*, *em-* alakban van jelen. Az igék jelentésének vizsgálatakor a *Diccionario del español actual* című spanyol egynyelvű szótár adatait vettem figyelembe (Seco, M. – Andrés, O. – Ramos, G.: *Diccionario del español actual*. Madrid, Aguilar, 1999). Amikor az ige történeti fejlődésével kapcsolatos információra volt szükségem, hogy külön tudjam választani pl. az *esperar* és az *esperar* igét, ahol is előbbi feltételezhetően a vulg. lat. **excappare* alakra megy vissza, tehát beletartozik a vizsgált igék körébe, míg utóbbi kimarad belőle, mert nem prefixumot, hanem egy protetikussá magánhangzót tartalmaz, kl. lat. *SPERARE* > sp. *esperar*, akkor a *Diccionario crítico castellano e hispánico* című legismertebb spanyol etimológiai szótárt (Corominas, J. – Pascual, A. J.: *Diccionario crítico castellano e hispánico*. Madrid, Gredos, 1980) használtam. Az igei prefixumok vizsgálatakor többféleképpen járhatunk

el: (i) a prefixumos ige jelentését komponensekre bonthatjuk és megvizsgálhatjuk, hogy melyik az a jelentésmozzanat, amely azonos az ugyanazzal a prefixummal rendelkező igék jelentésében; (ii) összehasonlíthatjuk a prefixumos ige és az alapige jelentését egymással; (iii) szembeállíthatjuk ugyanazon alapige több különböző prefixumos alakját. Vizsgálatomban a fenti eljárások mindegyike szerepelt. Az idevonatkozó szakirodalom a prefixumok által képviselt jelentéstartalmakat általában három csoportra osztja: időbeli, térbeli és fogalmi funkcióról beszél. Ezen alapgondolat spanyol példákon keresztül bemutatására, igazolására, esetleges kiegészítésére vállalkozom.

Tóth Gabriella: *Szóalkotási tendenciák a modern olasz nyelvben*

Előadásomban az egyik legismertebb szóalkotási folyamat, a szóösszetétel legfontosabb jellemzőit ismertetem, különös figyelmet szentelve az egyes szóösszetételei folyamatokra tekintve, hogy a mai olasz nyelvben a szóösszetétel a leginkább alkalmazott szókincs bővítési forma. Külön vizsgálom az őshonos és az ún. allogén összetételei mintákat. Miután bemutattam a natív összetételei elemeket alkalmazó produktív összetételei típusokat (N+N, N+A / A+N, V+N, A+A), rátérek az idegen (főként latin és görög) formánsokat alkalmazó összetételei mintázatok ismertetésére, melyek meghatározó szerepet töltenek be nem csak a tudományos terminológiában, hanem az olasz köznyelvben is. Az előadás alatt ismertetett mintázatok a 2003-as Adamo-della Valle neológizmus szótár alapján összeállított corpus példáival támaszom alá.

A II. világháború a történelemben és az irodalomban

Bene Krisztián: *Francia fegyveres kollaboráció a II. világháborúban. Franciaok a fegyveres SS-ben 1943-45.*

Franciaország hosszú történelme bővelkedik a sokak által jól ismert, dicsőséges epizódokkal, melyek méltán öregbítk Európa egyik meghatározó országának hírnevét. Ezzel szemben előadásomban a francia történelem egy meglehetősen kevésbé ismert és dicsőségesnek egyáltalán nem nevezhető jelenségét mutatom be röviden: a francia fegyveres kollaborációt a második világháború folyamán. A németekkel való együttműködés az 1940-ben elszenvedett katonai vereség után keserű kötelezettség volt a francia társadalom többsége számára. Akadtak azonban olyanok, akik különböző okokból (idealizmus, opportunizmus, kalandvágy) lelkesen vettek részt ebben a folyamatban. Ennek az együttműködésnek egy különleges szegmensét adja a fegyveres kollaboráció, melynek tagjai önként jelentkeztek, hogy a németek oldalán harcolhassanak. Ez a közös harc nagyon korán kezdődött, az első önkéntesek már 1941 júliusában jelentkeztek, hogy részt vegyenek a Szovjetunió elleni hadjáratban. Erre a német és a francia kormány habozása és – esetenként – ellenségessége mellett végül lehetőségük is nyílt, így francia katonákat is találunk az 1941 decemberében a Moszkva elleni indított utolsó német támadás csapatai között. Noha ez a részvétel nem volt jelentős a hadjáratban felsorakozott hadseregek létszámához hasonlítva, de talán ez volt az egyik legmeglepőbb a francia-német kapcsolatok történetét tekintve. Ami ennél is meglepőbb, hogy ez a részvétel még nagyobb arányokat öltött, mikor 1943 nyarától lehetőség nyílt arra, hogy a franciák jelentkezzenek a fegyveres SS-be. Rövid időn belül nagy létszámú jelentkezésre került sor, melynek eredményeképpen felállításra került a „Franciaország” SS-rohamdandár, melyet 1944 nyarán Galíciában vetettek be az előretörő szovjet csapatok megállítására. Ezt követően átszervezésre került sor és 1944 augusztusában létrejött a „Nagy Károly” SS-hadosztály, melyet teljes egészében francia katonák alkottak. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy ekkorra már nem feltétlenül lehet beszélni önkéntességről, mivel sok katonát önkényesen soroztak be az új alakulat kötelékébe. A

francia SS-hadosztály 1945 elején részt vett a pomerániai hadjáratban, amely katasztrófával végződött a gyengén kiképzett és rosszul felszerelt katonák számára. A túlélőkből egy ezredet hoztak létre, amelynek egyes tagjai – a korábbi nagyarányú veszteségek ellenére – önként jelentkeztek, hogy részt vegyenek Berlin védelmében. Ez az alegység, mely valamivel kevesebb mint félezer főt számlált, a végsőkéig kitartott a birodalmi kancellária védelmében, így paradox módon megállapíthatjuk, hogy Hitler bunkerének utolsó védői franciák voltak...

Juhász Balázs: *A fasiszmus történelemszemlélete Roberto Forges Davanzati II balilla Vittorio című könyvében*

1929. január 7-ével az Olasz Királyság „scuola elementare”-iban kötelezővé tették a „testo unico di Stato” használatát. Az iskolai autonómia újabb csorbítása egy olyan ideológiai befolyásolási szándékkal történt, amit nem volt nehéz nem észrevenni. Előadásom tárgya az egyik „testo unico” elemzésén keresztül annak bemutatása, hogy a korabeli hivatalos fasiszta ideológia milyen történelemképet közvetített a „scuola elementare” végzős, ötödikes diákjai felé. Előadásom során röviden kitérek a szerző, Roberto Forges Davanzati életére, felidézve egy volt nacionalista, majd később Mussolini által olyannyira becsült, de mára szinte teljesen feledésbe merült élvonalbeli fasiszta életútját. Felvázolom a regény legfőbb hasonlóságait a „prototípussal”, vagyis Edmondo de Amicis Cuore című ifjúsági regényével, majd rátérek arra, hogy a fasiszmus miként értékelte a Risorgimento történetét, vagyis miként teremtette meg saját eredetmítoszáit, hogy az első világháborúval illetve a „Marcia su Roma”-val eljussak a fasiszmus hatalomra kerüléséig. A Risorgimento hangsúlyos szerepe nem véletlen: ezen korszak hagyományai folytatójának mutatta saját magát a fasiszta rendszer. Előadásom kitér a garibaldista örökség recepciójára, a Nagy ember mítosz Mussolini-féle alkalmazására, az első világháború kapcsán a földfoglaló mozgalmakra és a „biennio rosso” „hivatalos” megítélésére, D'Annunzio „fiumei kalandjára” és a fiumei kérdés fasiszta szemszögű tárgyalására, hogy végül a „Marcia su Roma” fasiszta nézőpontból történő értékelése után a birodalmi tudat és küldetés felvázolásával a fasiszmus történelem-koncepciójának kulturális felhasználásával fejezzem be témám tárgyalását.

A konferencia helyszíne:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
2087 Piliscsaba-Klotildliget, Egyetem utca 1.

Megközelíthető:

- *autóval* az Árpád hídon át Budára, a Vörösvári út, 10-es úton Budapesttől 24 km.
- *busszal* az Árpád híd pesti hídfőjénél lévő buszpályaudvarról induló, Dorog-Esztergom felé közlekedő sárga busszal a Piliscsaba-Egyetem megállóig.
- *vonattal* a Nyugati pályaudvarról az esztergomi járáttal a Pázmáneum megállóig.